

	ECONOMIES' HORIZONS Економічні горизонти DOI: doi.org/10.31499/2616-5236 Homepage: http://eh.udpu.edu.ua		ISSN 2522-9273 (print) 2616-5236 (online)
---	--	---	---

UDC: 339.923:016.1ЄС

JEL: F20, F29, F17

DOI: 10.31499/2616-5236.1(19). 2022.259404

Zubko Tetiana,

candidate of economic, doctoral student, teacher, State University of Trade and Economics.

ВИКЛИКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПВЗВТ З ЄС CHALLENGES TO THE IMPLEMENTATION OF THE DCFTA WITH THE EU

Анотація. Метою цієї статті є визначення факторів впливу ПВЗВТ+ЄС на сектори вітчизняної економіки. Методологічною базою дослідження є поєднання теоретичного узагальнення, кількісного аналізу, порівняння, систематизації, для виявлення можливостей та викликів від поглиблення інтеграції з ЄС для розвитку України. У статті проаналізовано чотирирічний період (з 2017 до 2020 рр.) реалізації ПВЗВТ і визначено перспективи та недоліки в основних економічних та соціальних сферах реалізації. Проаналізовано ключові характеристики економік Грузії, Молдови й України та визначено головні тенденції зовнішньої торгівлі цих країн.

Abstract. The purpose of this article is to determine the factors influencing the DCFTA + EU on sectors of the domestic economy. The methodological basis of the study is a combination of theoretical generalization, quantitative analysis, comparison, systematization, to identify opportunities and challenges of deepening integration with the EU for the development of Ukraine. The article analyzes the four-year period (from 2017 to 2020) of the implementation of the DCFTA and identifies prospects and shortcomings in the main economic and social spheres of implementation. The key characteristics of the economies of Georgia, Moldova and Ukraine are analyzed and the main trends of foreign trade of these countries are identified.

The results of the study indicate the ambiguous impact of the DCFTA + on the analyzed sectors of the economy, taking into account external events and the internal state of the country (decline of industry and science, pandemic, war).

After the aggression of Russia and Belarus against Ukraine, the amount of Ukrainian grain for export is declining, logistical difficulties have arisen and, given the rapid rise in grain prices on the world market, any investment in agriculture will yield tangible results both now and in the future. However, the benefits of reforms in Ukraine with the introduction of the DCFTA should largely be expected not now, but in the long run. It is noted that some barriers to trade with EU countries are caused by high standards for goods. The need to improve marketing, advertising, legislation and use of diplomats, the international prestige of Ukraine is determined.

The generalization of the main advantages and challenges of the implementation of the DCFTA for the sectors of the economy allowed to determine the time limits of the impact of these factors, and allows to identify the main directions of change in the socio-economic space of Ukraine.

Ключові слова: міжнародна торгівля, поглиблена і всеохоплююча зона вільної торгівлі, експорт, імпорт, Європейський Союз, імплементація, переваги, виклики.

international trade, Deep and Comprehensive Free Trade Area, export, import, European Union, implementation, benefits, challenges.

Постановка проблеми. Події в Україні останніх місяців тільки зміцнили стратегічний курс на євроінтеграцію. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) є частиною Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом. Метою створення цієї ПВЗВТ+ між Україною та ЄС є формування спільного економічного простору шляхом реалізації чотирьох свобод – вільного руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили. Будь-який інтеграційно-сполучний процес має свої переваги, виклики та особливості. Але кожна зона вільної торгівлі має власні, притаманні тільки їй виклики та переваги. Недостатня вивченість цього питання і обумовила актуальність цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання партнерства та угод між Україною та ЄС досліджували як зарубіжні так і вітчизняні вчені: А. Адаров,

С. Блокманс, П. Гавлік, Р. Гірагат'ян, Г.В. Дугінець, М. Емерсон, А. Зигіревич, Г. Костан'ян, А.А. Мазаракі, Н.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, В. Мовчан, Л.В. Осіпова, А.П. Румянцев, О.І. Шнирков, О.О. Шнирков та інші [1–8].

Польський науковець [2] в своєму дослідженні оцінювання виконання Угоди про асоціацію, включаючи Поглиблену та всеохоплюючу угоду про вільну торгівлю між ЄС та Україною, виокремила чинники прогресу та проблеми в реалізації цієї Угоди, як їх вбачають в ЄС.

Дослідження колег ДТЕУ [3–4] зосереджені на вивченні впливу ПВЗВТ+ на особливості зовнішньоторговельних відносин ЄС–Україна.

Коллективи українських авторів в своїх доробках [5–8] визначили пріоритетні вектори Угоди (поглиблення галузевої інтеграції, збільшення безмитного експорту та

скасування нетарифних заходів впливу). В роботі [5] заслуговують на увагу використання гравітаційної моделі зовнішньоторговельного обороту між Україною та ЄС. Але залишились невизначеними фактори впливу на сектори економіки що і склало мету подальшого дослідження і цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Положення Угоди щодо торгівлі передбачають створення Поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ), яка є важливим компонентом Угоди в цілому. Більша частина положень Угоди про Асоціацію та ПВЗВТ носить суто

технічний характер, її підписання мало суттєве геополітичне значення для України.

Очікується, що у довгостроковій перспективі Угоди про ПВЗВТ допоможуть модернізувати економіки Грузії, Молдови та України і зроблять їх більш конкурентоспроможними, але за умови, що передбачені реформи будуть успішно реалізовані. Угоди про Асоціацію були укладені у 2014 р. з трьома країнами-сусідами: Грузією, Молдовою та Україною. Ключові характеристики економік країн ПВЗВТ у 2020 році наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Ключові характеристики економік країн ПВЗВТ у 2020 р

показники	Грузія	Молдова	Україна	ЄС-28
ВВП, млрд. дол.	15,73	11,9	155,5	15276
ВВП за ПКС, млрд.дол.	55,25	33,75	543,83	20900
ВВП на душу населення, дол.	4248	4547	3727	30997
Експорт, млн.дол.	5926,63	3222	149790	5400000
Імпорт, млн.дол.	8967,43	5934	60055	5100000
Населення, тис.осіб	3703	2621	41208	447163,7
Співвідношення зайнятих до чисельності, %	56,2	37,8	47,5	71,7
Рівень безробіття,%	22	8	9	6,2
Показник легкості ведення бізнесу	7	48	64	–

Джерело: складено автором за [9–10]

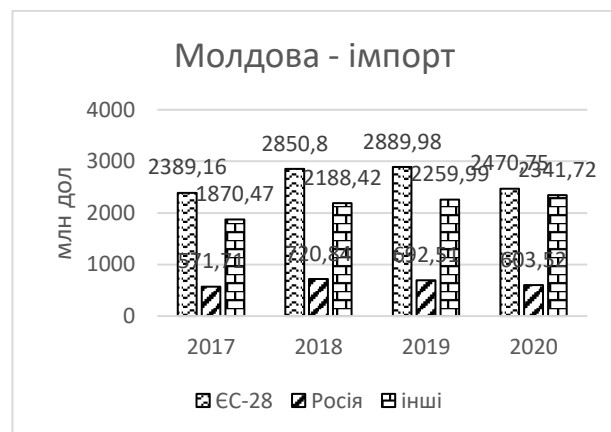
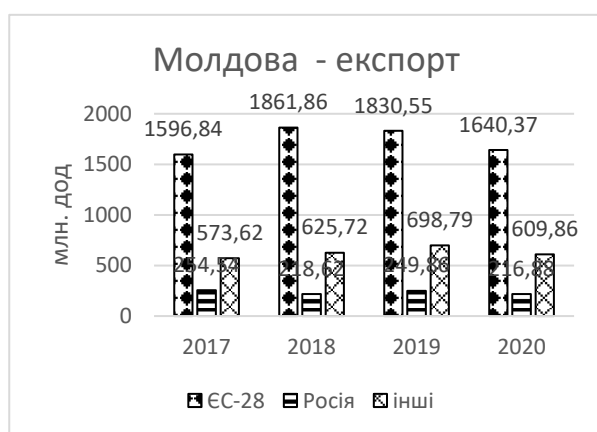
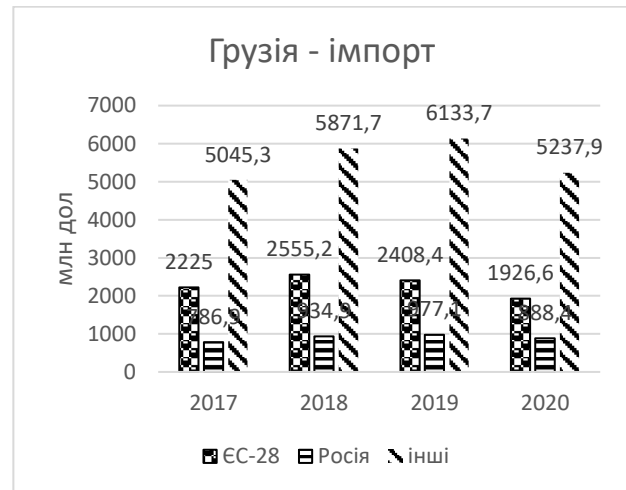
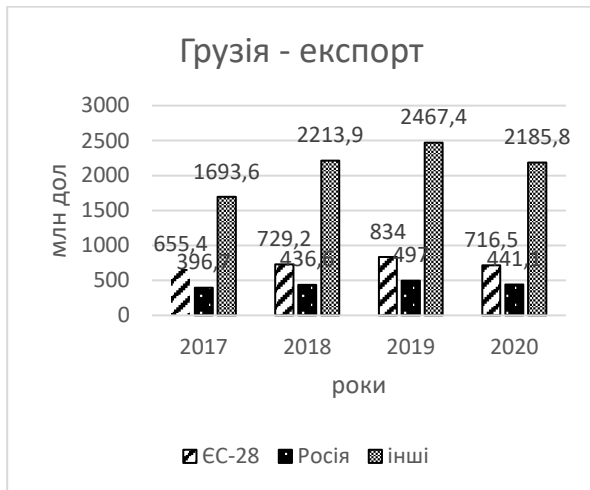
З табл. 1 видно, що з трьох країн в Україні найнижчий показник легкості ведення бізнесу, найменша сума ВВП на душу населення. Разом з тим Україна має не найбільший рівень безробіття і суттєвий оборот зовнішньої торгівлі. Але усім трьом країнам ще далеко до рівня означених показників ЄС.

Держави «асоційованого тріо» у рамках Східного партнерства (СхП) – Україна, Грузія та Молдова – вперше домовилися про співпрацю на шляху до членства в ЄС на зустрічі у Брюсселі 15 грудня 2021 р. Це є підтвердженням діяти у напрямку членства в ЄС, і проханням визнати європейську перспективу Грузії, Республіки Молдова та України.

Тенденції у зовнішній торгівлі країн ПВЗВТ наведено на рис.1.

ЄС уклав Угоди про Асоціацію (УА) у 2014 р. з Грузією, Молдовою та Україною. Угоди про ПВЗВТ – це невід’ємні частини УА, пов’язані із зовнішньою торгівлею. Аналіз експортних тенденцій Грузії показав, що торгівля цієї країни з ЄС повільно зростає, разом з тим суттєво зросли обсяги торгівлі з іншими країнами. Імпорт з ЄС збільшився з ЄС у всіх трьох країнах ПВЗВТ (найбільше в Україні, найменше в Грузії). З трьох

аналізованих країн найбільше з ЄС торгувала саме Україна, що підтверджує бажання приєднатися до ЄС. ЄС здобув позицію основного торговельного партнера. Експорт з Грузії до ЄС становить 21,4%, з Молдови – 66,5%, з України – 38,81%. У Молдові така значна частка в експорті до ЄС забезпечується торговельними зв’язками з Румунією та Італією. Україна найбільше торгує з трьома країнами ЄС: Німеччиною, Польщею та Італією.

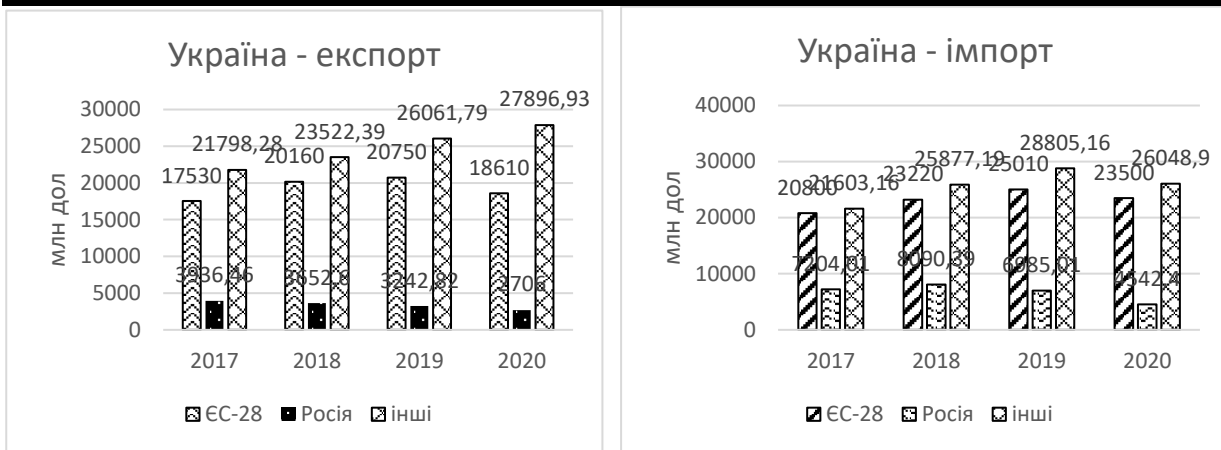

Рис. 1. Сучасні тенденції у зовнішній торгівлі країн ПВЗВТ

Успішна імплементація ПВЗВТ наближає Україну, Грузію та Молдову до ЄС. З огляду на події останніх місяців, формується інша картина розподілу товарних потоків, і, відповідно, частка товарообігу з ЄС тільки зростатиме.

Керівництво країн ЄС погодилося допомагати членам ПВЗВТ в технічному та фінансовому секторах. Але подібна допомога суттєво невелика, якщо порівнювати її з тим об'ємом аналогічної підтримки нових членів та кандидатів до членства в ЄС. Найбільш важливими наслідками наявності ПВЗВТ є збільшення доступу до фінансових установ ЄС, використання їх нових методик, досвіду роботи, відповідних структурних змін фінансової системи нашої країни. Істотними також є покращення умов для прямого іноземного інвестування (ПІІ), а це веде до змін в законодавстві для посилення їх контролю та захисту.

Досягнення, при участі в ПВЗВТ, мають непередбачуваний характер в часі, беручи до уваги зовнішні події. Після агресії РФ і РБ проти України зменшується кількість

українського зерна на експорт, виникли логістичні труднощі та, враховуючи швидкий ріст цін на зерно на світовому ринку, будь-які інвестиції в агротехнічну галузь дадуть відчутні результати як зараз так і в майбутньому. Проте вигоди від реформ в Україні та впровадженням ПВЗВТ в основному слід очікувати не тепер, з урахуванням недолугого керівництва Україною в попередні роки, занепадом промисловості та науки, пандемії та війни. Варто відмітити деякі перепони в товарообігом з країнами ЄС викликані високими стандартами для товарів. Більшість цих стандартів вже впроваджені на Україні. Повне виконання цих стандартів покращать не тільки якість експорту, але і сприятиме поліпшенню внутрішнього ринку, вихід на інші міжнародні ринки крім ЄС. Потрібно також удосконалювати маркетинг, рекламну діяльність, законодавчі акти та використовувати дипломатів, міжнародний авторитет України, як цивілізованої, демократичної та здатної на розвиток країни.

Узагальнення основних вигід та витрат, можливостей та викликів на

імплементацию ПВЗВТ з визначенням часових горизонтів наведено в табл. 2.

Висновки. Розвиток ПВЗВТ призвела до перерозподілу робочої сили, зокрема спостерігається вплив висококваліфікованої робочої сили, особливо молодих працівників. Суттєві ризики створює ПВЗВТ і для чисельної групи самозайнятих осіб, діяльність яких зосереджена в сільському господарстві та роздрібній торгівлі.

При більшості змін в житті людей, які навіть призведуть в майбутньому до очевидного позитиву, процес їх втілення має і негативні наслідки. Насамперед вагомий результат кардинальних перетворень (вхід до ЄС, поглиблення зв'язків ПВЗВТ) буде одержано в неблизькому часі та праці над його досягненням потребує нагальних великих витрат. Нажаль, як правило, повідомляється про очікувані досягнення та майже не

роз'яснюються витрати коштів вже зараз, можливі зміни в соціальній структурі населення (змінюються потреби в різних спеціалістах різних освітніх рівнях, збільшується безробіття серед працівників низької кваліфікації і т.п.). Потрібно заздалегідь не тільки попереджати, але і постійно пояснювати необхідність подібних заходів для забезпечення кращих умов життя в майбутньому. При цьому слід залучати до обговорення аналізу та затвердження програм дій якомога більшу частину суспільства. Якщо так не робити, то це призведе до негативного ставлення до цього процесу або навіть супротиву йому.

Слід нагадати, що українці дуже турбуються про освіту дітей та їх майбутнє. Тому розумна, постійна, виважена «реклама» про процес входження до ПВЗВТ і його переваги полегшить роботу всім зацікавленим сторонам.

Узагальнення основних переваг та викликів на імплементацію ПВЗВТ

Гравці економіки	Вигоди та можливості	Термін впливу	Виклики і витрати	Термін впливу
Енергетика Газовий сектор	Договір про заснування Енергетичного співтовариства забезпечив прийняття документів ЄС щодо газової промисловості. [12, С.25]	С, Д	«Назріла» потреба переходу на європейське законодавство енергетичного ринку	С, Д
	Вдосконалення операторських технічних угод дозволяють використовувати значні газотранспортні потужності, раніше заблоковані російською монополією	К, С	Доступ до світового ринку скрапленого газу	С, Д
Сектор електрики	Підвищено прозорість ринку електричної енергії	К	Ціна за електрику досить висока	С, Д
	Підвищення конкурентоспроможності ринку сприяє вступу до Європейської мережі операторів систем передачі електроенергії (ENTSOE)	С, Д	Не виконуються вимоги про запаси нафтового резерву, оскільки відсутні потужності для зберігання. Російське вторгнення призвело до зменшення кількості нафтосховищ.	С, Д
Цифровий сектор	Формування єдиного цифрового ринку (ЄЦР)	К, С	Виклики у сфері кібербезпеки. За кількістю користувачів інтернету Україна відстає від ЄС.	К, С
Транспорт	Інтеграція в секторі транспортних послуг суттєво сприяє розвитку їх експорту. Розвиток мультимодальних перевезень дає змогу збільшити обсяги вантажних перевезень і відповідно сприяє збільшенню конкурентоспроможності країни	К, С	Нерозвиненість транспортного сектору (низькі рівні інноваційності та безпеки). Викликом є ключова вимога щодо розробки та прийняття стратегічного документу у сфері транспорту.	С, Д
	Новими мають стати умови ліцензування, сертифікація безпеки, допуск машиністів до локомотивів.	С, Д	Монопольне становище в сфері залізничного транспорту потребує кардинальних змін у законодавстві	Д
	Запущено проєкт (у 2019р.) реструктуризації АТ «Укрзалізниця». Введення Бескидського залізничного тунелю (2018 р.) доводить можливості впровадження аналогічних проєктів	С, Д	Несумісність європейських та українських колій	С

Продовження табл. 2

Гравці економіки	Вигоди та можливості	Термін впливу	Виклики і витрати	Термін впливу
	Схвалена (2017р.) Стратегія імплементації положень директив та регламентів ЄС у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту. Вбудування в логістичну інтермодальну схему дозволить посилити конкурентні позиції країни	Д	Україна має привести законодавство у відповідність до міжнародного у сфері безпеки мореплавства та технічних і експлуатаційних правил	Д
	Проект Авіаційної транспортної Стратегії України на період до 2030р сприяє інтеграції України в спільний авіапростір	С, Д	Вторгнення РФ суттєво пошкодило авіаційну галузь України (Наша Мрія...)	С, Д
Банківська сфера	Реалізація заходів з нормативної адаптації сприяє підвищенню якості української банківської системи	С, Д	Низка документів ЄС, прийнятих після підписання Угоди, створює складнощі.	С, Д
Торгівля товарами	Розширення доступу до ринків ЄС через ПВЗВТ та до інших країн світу	С, Д	Збільшення витрат на забезпечення відповідності стандартам ЄС	С, Д
	Збільшення інвестиційної довіри та припливу ПІІ	С, Д	Підвищення конкуренції на ринку інвестицій	С
	Підвищення ефективності та зовнішньої конкурентоспроможності національних експортерів	С	Війна суттєво ускладнює модернізацію і розвиток зовнішньої торгівлі	С
	Доступ до фінансування різноманітних проєктів	С, Д	Зменшення цільової державної допомоги для деяких підприємств [11, С.18]	С, Д
	Збільшення фінансової і технічної підтримки від інституцій ЄС та інших донорів	К, С	Альтернативні втрати від зменшення участі в інших торговельних союзах	К, С
	Прийняття правил регулювання бізнесу	С	Торговельні обмеження по деяких позиціях експорту до ЄС	С
Розширення можливостей на ринку праці	Д			
Споживачі	Підвищення якості товарів згідно стандартів ЄС	Д	Підвищення цін на деякі товари, зникнення деяких товарів через їх невідповідність вимогам	С
	Збільшення асортименту товарів	К		
Уряд	Розширення регулятивної практики	С, Д	Збільшення витрат на проведення реформ і створення підтримуючої інфраструктури	С, Д

Джерело: удосконалено автором за [11–13] Примітка: К, С, Д означають відповідно коротко-, середньо- та довгострокові часові періоди, протягом яких проявляються зазначені ефекти.

Крім друзів нашої країни є й такі, які можуть досить негативно, залежно від ситуації, ставитись до України. В першу чергу це виявляється через поширення невірної інформації, залякування майбутніми негараздами (дії ЗМІ, РФ).

Але головним фактором світової економічної динаміки останніх десятиріч є широке використання інновацій. Отже, активізація інноваційних процесів дозволить Україні зміцнити її національну безпеку.

Referens

- Kostanyan, H., Giragosian, R. (2017). EU-Armenian Relations: Charting a Fresh Course (November 15, 2017). URL: <https://ssrn.com/abstract=3075166>
- Zygierewicz, A. (2020) Association agreement between the EU and Ukraine, EPRS: *European Parliamentary Research Service*. URL: <https://policycommons.net/artifacts/1336874/association-agreement-between-the-eu-and-ukraine/1944394/> on 08 Jun 2022. CID: 20.500.12592/cchbph
- Duhinets H.V., Diachenko O.V., Mazaraki N.A., Holovacheva O.S. (2018). Pohlyblena ta vseokhopliuiucha zona vilnoi torhivli mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom: perevahy ta nedoliky dla ukrainskoho suspilstva: monohrafiia. Kyiv [in Ukrainian]
- Mazaraki A.A., Melnyk T.M. (2019). Stratehichne partnerstvo u vymiri ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: monohrafiia. Kyiv [in Ukrainian]
- Osipova L.V. (2018). Pidsumky vstupu v diiu polozhen PVZVT: osnovni problemy ta perspektyvy [Results of entry into force of the provisions of the DCFTA: main problems and prospects]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*. no 16, 81–88. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/13.pdf [in Ukrainian]
- Shnyrkov O.I., Muraviov V.I. ta in. (2013). Zony vilnoi torhivli na pochatku KhKhI stolittia: monohrafiia. Kyiv [in Ukrainian]
- Emerson M., Movchan V. (2016). Ukraina ta Yevropa: korotkyi dovidnyk. Briussel: Tsentr yevrop. Polit. Doslidzh.(SERS); Kyiv: In-t ekon. doslidzh. ta polit. konsultatsii [in Ukrainian].
- Blokman C., Emerson M., Movchan V. ta in. (2016). Pohlyblennia vidnosyn mizh YeS ta Ukrainoiu: shcho, chomu i yak?: Tsentr yevrop. Polit. Doslidzh.(SERS); Kyiv: In-t ekon. doslidzh. ta polit. konsultatsii. [in Ukrainian]
- World Trade Organization. URL: stats.wto.org
- Website of the Ministry of Finance of Ukraine. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/>
- Adarov A., Havlik P. (2017). Vyklyky pohlyblyenykh i vseokhopliuiuchykh zon vilnoi torhivli (PVZVT): yak Hruzii, Moldova ta Ukraina mozhut dosiahty uspikhu? [Challenges of Deep and Comprehensive Free Trade Areas (DCFTAs): How can Georgia, Moldova and Ukraine succeed?]. *Ekonomika ta prohnozuvannia – Economics and forecasting, issue 4*, 10–38. [in Ukrainian]

Ukraina–IeS: shliakh do politychnoi asotsiatsii. Analychna dopovid Tsentru Razumkova. (2021). Kyiv. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_association.pdf [in Ukrainian]
Sait Poiasnennia Uhod Asotsiatsii (domovlenosti) mizh YeS ta Ukrainoiu, Moldovoiu, Hruziieiu. URL: <https://3dcftas.eu/>

How to Cite:

Zubko , T. CHALLENGES TO THE IMPLEMENTATION OF THE DCFTA WITH THE EU. *Economies' Horizons*, (1(19), 46–55.
[https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(19\).2022.259404](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(19).2022.259404)